

počtovací prohlášení správce úpadkové podstaty, ačkoli dle uplatňovaného právního názoru dovolatelu zásada »*ipso jure compensatur*«
opřena je o úvahu (Krainz: System 1920, II. 316. Zeiler: Com. 1913, IV. 167 č. 5) že »*dolo facit, qui petit, quod rediturus est*«, tedy, že se započtení dokonává už samo sebou (Zeiler: »*für sich selbst*«), nepotřebujíc předběžného prohlášení započítávajícího dlužníka nebo nějakého svolení, nebo třeba také jenom předběžného vědění věřitelova (zásada Code civil Art. 1290). Ale nesmí býti přehlíženo, že soud k započtení zrovna jako k promlčení (§ 1501 obč. zák.) sám od sebe zřetel bráti nemůže, pročez sluší usuzovati, že účinek započtení vzhledem k §u 1438 obč. zák. arci se vztahuje na dobu, kdy se vzájemné pohledávky k započtení způsobilé sešly, ale započtení nenastává samo sebou a nezpůsobuje vzájemného placení již sejitím dvou vzájemných, k započtení způsobilých pohledávek, neboť k hotovému započtení je podle §§ 1438, 1441, 1442 obč. zák. potřebí zaúčtování, totiž projevu vůle dlužníka, svůj závazek vzájemnou pohledávkou zrušiti, jak to bylo opětovně dovolacím soudem a to nejposléze v rozhodnutí ze dne 7. června 1921 č. j. Rv I 171/21 čís. sb. 1082 vysloveno, od kteréžto zásady upouštíti dovolací soud nemá příčiny. Upravujeť § 1438 obč. zák. pouze účinky započtení (srv. slova »*wenn es zur Kompensation kommt*«), nikoli však její náležitosti. Ostatně je podstata této rozepře také jinde. K započtení jednostrannému (zákonitému) vyhledává se vzájemnost, zaúčtující musí býti zaúčtovacímu protivníku současně věřitelem i dlužníkem (a contr. § 1441 obč. zák.). Už soud první stolice dovodil případně, že náhradní nárok, jež vůči žalobci jako udánlivě provinilemu členu dozorčí rady (§§ 33 a 25 zákona ze dne 6. března 1906 čís. 58 ř. z.) žalovaní uplatniti se snaží, není osobním nárokem náhradním žalovaných, nýbrž dle §u 25 cit. zák. společnosti, a upadla-li tato do konkursu, věřitelstva, tedy nikoli jednotlivých věřitelu, neboť věřitelstvo jako takové jest od jednotlivých věřitelu jako samostatných osobností právně odlišné. Tito jednotliví věřitelé jsou vůči úpadkové podstatě jako právnické osobnosti, representované dle §u 80 a 83 konk. ř. jejím správcem, samostatnými a neodvislými jednotkami právními, zůstávají účastníky úpadkového řízení. Nárok na náhradu škody proti provinilemu členu dozorčí rady (§§ 33 a 25 ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. z.), o němž je shora řeč, není proto jejich nárokem, nýbrž nárokem úpadkové podstaty, nárok ten mohl by se svolením úpadkového soudu dle §u 83 konk. ř. uplatňován býti pouze správcem úpadkové podstaty, a ovšem nárok ten nemůže býti jednotlivými věřiteli uplatňován ani námitkou o započtení. Proto odvolací soud v právním posuzování sporné věci nepochybil, když považoval nutným výslovné započítací prohlášení od správce úpadkové podstaty jakožto zákonitého representanta úpadkové podstaty, které iedinně náhradní nárok náleží. (Srovn. Rintelen: Oest. Konkurs- und Ausgleichsrecht, str. 309 a 317.)

Čís. 2171.

Jedině prodatel jest vůči vyměřovacímu úřadu povinen zaplatiti dávku z přírůstku hodnoty nemovitosti (cis. patent ze dne 29. prosince 1915, čís. 83 z. zák. pro Čechy), třebas dle smlouvy ji má hraditi kupitel. Za-

platív ji, má náhradní nárok proti kupiteli. V řízení ukládacím jest zástupcem kupitelovým a jest povinen činiti případné námitky. Nezachoval-li se jako řádný zástupce, nemůže požadovati náhradu na kupiteli potud, pokud pro jeho nebedlivost byla dávka vyměřena příliš vysoko, o čemž důkaz provéstí náleží kupiteli.

(Rozh. ze dne 16. ledna 1923, Rv I 1427/22.)

Smlouvou ze dne 2. srpna 1919 prodal žalobce pozemky žalovaným, kteří se dle odstavce VII. tržové smlouvy zavázali zaplatiti dávku z přírůstku hodnoty. Podáváje přiznání ku vyměření dávky z přírůstku hodnoty, udal žalobce počáteční hodnotu pozemků 21.000 K. Vyměřovací úřad stanovil však počáteční hodnotu 9.000 K, což žalobci oznámil s výzvou ku případnému podání námitek a když žalobce námitek nepodal, vyměřil dávku 4.950 Kč 94 h. Obdržev platební příkaz, zaslal jej žalobce žalovaným s výzvou, by dle úmluvy dávku zaplatili. Žalovaní uplatili však na dávku pouze 2.320 Kč a když žalobce byl sám nucen zaplatiti zbytek zemskému inspektorátu, domáhal se náhrady zaplaceného zbytku na žalované. O b a n i ž š í s o u d y žalobě vyhověly, o d v o l a c í s o u d mimo jiné z těchto důvodů: Žalobcovo zavinění spatřují odvolatelé v tom, že žalobce za ukládacího řízení nepodal námitek proti výměru, kterým mu bylo oznámeno, že vyměřující úřad míní vzíti za základ při vyšetření přírůstku jakožto hodnotu nabývací v den 1. ledna 1903 9000 K, ačkoliv ve svém původním přiznání uvedl hodnotu nabývací mnohem vyšší, přiměřenou 21.000 K, 1500 K za jeden korec. Kdyby žalobce ve stanovené lhůtě byl podal námitky, byl by dle vývodů odvolacích platební rozkaz zněl pouze na 2320 K, které žalovaní zapravili; poněvadž tak neučinil, zavinil si škodu svou nedbalostí a nemá proto nároku na nedoplatek. Z toho, co uvedeno a se zřetelem k výtěžkům řízení je patrné, že mezi stranami nebylo ujednání, jakým způsobem postupovati má žalobce v řízení ukládacím, a dlužno proto zkoumati důvodnost námitek žalovaných jediné podle ustanovení §§ 1295 a násl. obč. zák., v nichž vyslovena jest zásada, že každý nahraditi musí škodu, kterou jinému svou vinou byl způsobil. Vznik závazku k náhradě škody z činů nedovolených předpokládá tudíž v první řadě čin sám o sobě, tedy dle všeobecných právních předpisů, který může býti buď pozitivního neb negativního rázu (opomenutí), k čemuž dlužno ještě připomenuti, že povinnost k náhradě škody nastává jen tehdy, když jest tu nejen bezprávi objektivní, nýbrž i subjektivní (vina). §§ 1295, 1306 a 1311 obč. zák. Dle těchto zásad řešiti jest otázku, zdali v tom, že žalobce nepodal námitek proti zmíněnému výměru, lze spatřovati čin, který by mohl závazek k náhradě škody založiti. Dle přesvědčení soudu odvolacího dlužno tuto otázku v souhlase se soudem prvním zodpověděti záporně. Úřad, dávku vyměřující, neshledav případným udání žalujičího v příčině hodnoty nabývací, po provedeném úředním šetření oznámil žalobci podle ustanovení § 18 řádu o dávce z přírůstku hodnoty (patent ze dne 29. prosince 1915 čís. 83 z. z.) jaké ocenění (9000 K) by bylo dle jeho mínění přiměřené a zároveň ho vyzval, aby ve lhůtě o předpokládané hodnotě se vyjádřil, ježto by jinak dávka vyměřena byla na základě úředně

předpokládané hodnoty. Pakliže žalobce, pokládaje úředně předpokládanou hodnotu za správnou a přiměřenou, proti výměru námitek nepodal, nelze v tomto jednání (opomenutí) spatřovati bezprávný čin po rozumu § 1295 obč. zák.; vždyť rozhodnutí o tom, zda mají námítky býti vzneseny čili nic, záviselo na svobodném a neobmezeném uvážení a rozhodnutí žalobce, který ve směru tomto nebyl vázán ani trvajícím snad obligačním poměrem a ani podle zákona neměl povinnosti k pozitivnímu činu. Poněvadž tedy žalobcovo jednání neodporuje objektivnímu právu, nemůže založiti závazek, když zde není žádného zavinění. Tuto zásadu vyslovil také zákon jasně v § 1305 obč. zák., dle něhož ten, kdo užije práva svého v mezích zákona, není práv ze škody, která jinému z toho vzešla.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalobce, jenž prodal žalovaným smlouvou ze dne 2. srpna 1919 pozemky za 34.000 Kč, byl dle §u 15 řádu, jímž zavedena zemská a obecní dávka z přírůstku hodnoty nemovitostí, příloha 2 k cís. patentu ze dne 29. prosince 1915, čis. 83 z. zák. povinen, zaplatiti zmíněnou zemskou dávku. Na této zákonné povinnosti nezměnilo se ničeho tím, že žalovaní v odstavci VII. smlouvy převzali závazek, zapraviti dávku; přes to zůstal vůči vyměřovacímu úřadu jediný žalobce povinnou stranou, jen s ním mohl úřad jednati a jen s ním také jednal. Ustanovení odstavce VII. tržové smlouvy mělo tedy pouze ten právní význam, že žalovaní nahradí žalobci dávku, která mu bude předepsána, po případě jím zaplacená, nebo že sami za žalobce ji zaplatí. Z toho však zároveň plyne, že žalobce byl v ukládacím řízení do jisté míry zástupcem žalovaných a proto povinen, hájiti jejich práv a zájmů, když se jim k tomu nedostávalo oprávnění, a že, zanedbal-li tuto povinnost, ručí za škodu, která žalovaným z toho vzešla, po případě nese sám škodu bez nároku na náhradu proti žalovaným. Opačný názor nižších soudů jest mylným. Kdyby byl tedy žalobce svým chováním dal příčinu k tomu, že dávka byla nesprávně vyměřena, zejména nepodáním námitek dle §u 18 odstavec třetí dávkového řádu proti nabývací hodnotě, vyměřovacím úřadem předpokládané, a jemu oznámené, byl přivodil, že základ pro vyměření dávky a tím i dávka sama byly stanoveny příliš vysoko, mohl by na žalovaných žádati jen náhradu té částky, kterouž by byla dávka vyměřena bývala, kdyby se byl správně a náležitě choval. Potud lze dovolatelům dáti za pravdu. Na žalovaných však bylo, by prokázali, že a do jaké míry bylo žalobcovo chování skutečně příčinou toho, že dávka byla vyměřena příliš vysoko. Toho dukazu žalovaní neprovedli a v pravdě o něj se ani nepokusili. Uvedli v odvolacím spise, jako nesporné, že zemský inspektorát vyrozuměl žalobce, že určil nabývací hodnotu ke dni 1. ledna 1903 penízem 9000 Kč. Šlo tedy o případ §u 8 odstavec třetí dávkového řádu a proto bylo při stanovení výše dávky vzíti za základ rozdíl mezi zcizovací hodnotou pozemků v roce 1919 a obecnou hodnotou pozemků dne 1. ledna 1903. Že pak peníz 9000 Kč, předpokládaný vyměřovacím úřadem, neodpovídal obecné hodnotě pozemků

z e d n e 1. l e d n a 1903, žalovaní nenamítali ani v první stolici, ani v řízení opravném, nýbrž vždy a vždy jen tvrdili, že pozemky měly v r o c e 1912 hodnotu 21.000 Kč (21.600 Kč), kterouž prý také žalobce uvedl ve svém odvolání, — nabízejíce o tvrzené — dle toho, co uvedeno, však nerozhodné — hodnotě pozemků v roce 1912 pouze důkaz svědky, kteří samozřejmě nebyli by ostatně ani povoláni, určovati hodnotu pozemků. Proto nelze spatřovati neúplnosti odvolacího řízení po rozumu Šu 503 čís. 2 c. ř. s. v tom, že také odvolací soud odmítl nabízený důkaz jako nerozhodný. Když však žalovaní neprokázali, že bylo žalobcovu chování příčinou toho, že dávka byla vyměřena příliš vysoko, zůstává při sinluveném závazku, zapraviti celou dávku z přírůstku hodnoty koupených pozemků, a poněvadž není sporu o tom, že odmítli zaplacení částky 2630 Kč 94 h, byli bez právního omylu (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) take soudem druhé stolice odsouzeni podle žaloby.

Čís. 2172.

Dluh, pro nějž přísluší věřiteli zákonné zástavní právo na věcech vnesených, jest obtížnějším, než jiný dluh.

Smlouva o dodávání parní síly, i když stala se v souvislosti s úmluvou o nájmu místností, není smlouvou nájemní a úplata za ně nepožívá zákonného práva zástavního na předmětech vnesených do najatých místností.

(Rozh. ze dne 16. ledna 1923, R II 485/22.)

S o u d p r v é s t o l i c e povolil žalobci pro pohledávku 95.057 Kč zájemné popsání svršků, vnesených žalovanou stranou do najaté místnosti, r e k u r s n í s o u d vyhověl stížnosti žalované strany potud, že zamítl návrh ohledně zažalovaných 89.879 Kč, jinak napadené usnesení potvrdil. D ů v o d y: Stížnosti jest přiznati částečné oprávnění. Podle vlastního přednesu žalující strany měla žalovaná strana zaplatiti za používání místností, najatých od žalobkyně, včetně elektrického osvětlení a parního otopu, dále 35 mechanických tkalcovských stavů, řetízkového soukadla, řetízkového osnovadla, řetízkové navijačky a klížícího a soukacího stroje a za dodání síly nutné k pohonu stroju tkalcovských stavů ve třetím a čtvrtém čtvrtletí 1922 po 90.528 Kč 50 h a jest na tyto částky za 3 čtvrtletí dlužna ještě 4528 Kč 50 h a za čtvrté čtvrtletí celou částku. úhrnem tedy 95.057 Kč. Ze žaloby plyne však dále, že tu nejde o pohledávku nájemného, nýbrž hlavně o pohledávku za dodanou parní sílu. Pohledávka nájemného sama činí podle vlastního výpočtu žalobkyně za čtvrt roku včetně 528 Kč 50 h za pojištění a vodné pouze 5.178 Kč 50 h. Poněvadž podle udání žalobkyně bylo na třetí čtvrtletí zaplaceno 86.000 Kč a poněvadž vzhledem na pravidlo Šu 1416 obč. zák. jest míti za to, že v této částce mělo býti nejdříve zaplaceno nájemné 5178 Kč 50 h, dluží žalovaná firma žalující straně na nájemném skutečně jen ještě 5178 Kč a mělo tudíž býti zájemné popsání povoleno nikoliv pro celou zažalovanou částku, nýbrž jen pro tuto částku, jež jediné představuje dluh: nájemné.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl žalobcovu dovolacímu rekursu.